

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

140

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעֲהַ אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים
דֶּרֶךְ אֶרֶץ פִּלְשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים
פֶּן יִנַּחַם הָעָם בְּרֵאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרִימָה"

'דור דעה' מתמודד מול הנסיונות

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

לא כן הדורות הראשונים, שהיו להם ידיעות נעלות ונשגבות בנפלאות הבריאה וסודותיה וידעו את הכחות הנסתרים אשר בטבע וגם השתמשו בכחות ההם ע"פ כללים וחוקים ידועים, הם ידעו כי הטבע יותר מרומם מאשר אנו מבחינים בחושינו וכי גם למעלה בשרשי הבריאה, שמשם משתלשלים כל אלו הכחות והענינים שבעולם השפל, יש סדר טבעי ומשפטים ידועים, שאפשר להשתמש בהם על פי חוקים מיוחדים.

ולכן לא הביאם לידי התפעלות נפרזה כל דבר היוצא מגדר הטבע הפשוט, כי היו בעיניהם הטבעיים הנסתרים, כמו הענינים הטבעיים הנגלים אצלנו וכשם שלמרות ראותנו את נפלאות הבורא בחוקות הטבע, עדין יש מקום לנו לטעות, כמו כן, יכולים גם הם לטעות אף אחרי ראותם את עניני הטבע הנסתרים ואולי להם מקום לטעות עוד יותר מפני רבוי הענינים ורוחב ידיעותיהם במציאות ההויה והטבע העליונה.

ולפי מה שהוכחנו, כי כל הנסים והנפלאות היו על פי סדר ומשטר ידוע ולפי חוק ומשפט עליון שהוקבעו מראש ברצון הבורא ב"ה, אין תימה, כי אף אלו שראו נסי הבורא ונפלאותיו היה להם עדין מקום לטעות, כי עד כמה שהגיעו למדרגה גבוהה בידיעות עליונות, מ"מ

המשך בעמ' 2 <<<

האמונה ורק אילו היינו רואים דבר מה, שהוא למעלה מן הטבע, אז היתה מתגלית לפנינו אלקות והיינו מוכרחים להודות בכל, כמה קטנות יש בזה, שלא להבין, כי כל נפלאות הבריאה בכל יום תמיד מכריחות להאמין בה' ולחשוב כי רק מציאות ענינים נסתרים, תכריח להאמין בכל וזה מפני שאין לנו מושג רק בטבע הבריאה המושגת באחד מחמשת החושים וכל מה שלמעלה מזה נחשב בעינינו לאלקות.

ואף אנחנו, אשר זכינו לדעת ממציאות כחות נסתרים שבבריאה וענינים נפלאים ונשגבים במציאות ההויה, בכל זאת אין הכרתנו בהם ברורה ואין ידיעתנו גמורה כי לא נדע בבהירות. ואפילו הידיעות הידועות לנו על פי השכל והנסיון, אינן שלמות אצלנו בהכרה ברורה וחזקה ומה שנדע ונתברר לנו היום מתעמעם ונשכח למחר.

"כל מתבונן יתפלא מאד, איך זה אפשר שכל הנסים והנפלאות שהראה ה' בארץ מצרים וישועתו הגדולה לישראל, לא הביאו את עם ישראל לידי בטחון גמור בה' ועדין היה מקום לחשוש שמיראת מלחמה **"ינחם העם... ושבנו מצרימה"?** ואמנם, כן היה! כי בבואם אל ים סוף: **"ופרעה הקריב"** (שמות יד), **"ויאמרו אל משה המפלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים"** (שם יא). וכן

בכל עת הליכתם במדבר כשראו איזו סכנה של רעב, או צמאון, מיד נתרופף בטחונם בה' ויתלוננו. וכששבו המרגלים מתור את הארץ אמרו: **"כי עז העם הישב בארץ"** (במדבר יג). **"ויאמרו... נתנה ראש ונשיבה מצרימה"** (במדבר יד).

הרי, שגם אחרי ראותם את ישועת ה' וגלוי שכינתו על הים, הופעתו על הר סיני ונסיו הנפלאים בהורדת המן והוצאת מים מן הסלע, עדין לא היה לבכם שלם עמו ולא האמינו בנפלאותיו. וע"ז אנו עומדים ומשתוממים היאך יתכן כזאת? הלא לנו נדמה, כי לו ראינו אנו בדורנו זה אף קצת מן הנסים והנפלאות ההם, לא היה בלבנו שום מקום לחוסר אמונה ותמהון לבב!

כבר בארנו: כי אנו מרגישים כזאת רק מפני מדרגתנו, כי נדמה לנו שכל מה שנמצא בטבע אינו מעיד על יסודות

”וַיְהִי בַּשִּׁלַח פְּרַעַה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֵאשִׁית מַלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרִימָה”

ועי' ברש"י: **”ומה אם כשהקיפם דרך מעוקם אמרו: ”נתנה ראש ונשובה מצרימה”** (במדבר יד). **אם הולכים בפשוטה עכ"ו**. טוב לזכור, כי לפי חז"ל לא יצאו מצרים אלא רק הטובים מישראל, שכן ארבעה חלקים מתו בימי האפלה, א"כ איך יתכן כזאת להעלות על הדעת לשוב מצרימה?

אך כאן גילתה לנו התורה את חולשת האדם ואת חוזק טבעו: שאינו מסוגל לראות אלא רק את ההוה לשעתו ובשום אופן אינו יכול בעת הנסיון להביא בחשבון הן את העבר והן את העתיד, הוא מצמצם את שכלו רק בד' אמות של הנסיון, הוא מחפש את כל הדרכים אך ורק להקל מעליו את נסיון ההוה ולענין זה הוא מסוגל לטעות אפילו בחשבונות קלים ופשוטים כאלה שלאחר הנסיון בודאי שלא יטעה בהם, אך בעת הנסיון כאשר הוא רואה מלחמה לפניו, יחפש ויטכס עצה רק איך להנצל ממלחמה זו ולא יותר.

ומה היה האמצעי נגד זה? **”ויסב אלקים את העם דרך המדבר”** (שמות יג). להסתלק ממקום הנסיון וכמ"ש בחובות הלבבות: **”על קצת החסידים שהיו פורשים, משבעים שערים, משערי המותר, מיראתם שער אחד, משערי האסור”** (תשובה פ"ה). זו היתה דרכם של חסידים הראשונים.

כרם טבע האדם אינו כן, כי קשה לו לפרוש משער האיסור ואף מתקרב אליו, בהיותו מאמין בעצמו שלא לעבור על האיסור, אך זו טעות גמורה, כי אם היה האיסור חמור אצלו היה מתרחק ממקומו ומן הסכנה שבו.

ואכן זהו ההבדל בין החסידים הקדמונים ובינינו: שהם הרגישו באיסור כסכנה וממילא התרחקו ממנו, כמו שטבע האדם להתרחק מסכנה פיזית ואם האדם אינו מתרחק כל כך מהאיסור, הרי זו בחינה לגביו שאיננו מפחד כלל אם אמנם יעבור על האיסור ואם האדם מקבל על עצמו ללכת סביב ולהתרחק מן הסכנה, אזי יהיה בטוח שאפילו בעת הנסיון לא ישוב מצרימה למ"ט שערי טומאה, כי ילך ויעלה מעלה מעלה ויגיע עד למדרגה של קבלת וקיום התורה. ■

דעה שראו כל הנסים והנפלאות ובאו לידי הכרות נשגבות ביסודות האמונה, עדין שלט בהם היצר והטה אותם מדרך החיים.

גם יתבונן כל בר דעת ויכיר אמיתות התורה הק' מספורי התורה עצמם, כי מלבד הנסים והנפלאות שספרה לנו התורה ושנעשו לפני ששים רבוא ונתפרסמו בימיהם ע"י ספר התורה ונמסרו אח"כ איש מפי איש מדור לדור, הנה מעצם אופן הספור שלא כסתה התורה שום דבר וספרה את עשיית הנסים ושגם אחרי כן מצאו מקום להתלוננות, זה עצמו מעיד, כי לא באה התורה לספר לנו נפלאות כדי להאמין בה ולמלא את צויה, אלא תורת אמת היא המספרת לנו את האמת כמו שהיא.

באשר כל זה: מלמד לנו דרך האמת ותורת החיים למען נזכה לחיי עולמים. כמה צריך האדם להתחזק ביראת ה' כל היום ולהרגיל עצמו להכיר כחות נפשו, למען יבין כל התעוררות בנפשו מאין היא באה וימצא את מקורה ורק בזה ינצל משליטת יצרו על שכלו ולא יטו ח"ו מדרך האמת ואז יראה נכוחה בתורת ה' ויאיר את נפשו באור האמת והאמונה, **”כי ישרים דרכי ה' וצדקים ילכו כס”** (הושע יד).

”וַיְהִי בַּשִּׁלַח פְּרַעַה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֵאשִׁית מַלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרִימָה” (שמות יג יז).

לכאורה קשה להבין: מהיכא תיתי, לעלות בלכם המחשבה לשוב מצרימה לאחר שסבלו בה כל כך? בו בזמן שעומדת לפנייהם הבטחה להכנס לארץ משלהם ארץ זבת חלב ודבש, גם יש להם עשרות רבה ממה שנצלו את מצרים בעת יציאתם משם וגם הם יודעים מה צפוי להם אם ישובו למצרים, שיינקמו מהם גם עבור המכות שסבלו בגללם והלא חשבון קל בלבד היה משכנע אותם כמה רע ומר יהיה להם אם ישובו מצרימה, אך בכל זאת מעידה התורה בהם כי: **”בְּרֵאשִׁית מַלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרִימָה”**.

»»» המשך מעמ' 1

בראותם כי הכל מתהווה בחוק קבוע ותלוי בסבות ידועות, היה להם מקום לקצץ בנטיעות, כלומר: להתיר קשר הענינים האלה עם מציאות האין סוף ב"ה והשפעתו המתמדת ולחשבם לענינים טבעיים עומדים ברשות עצמם.

ואולי מפני זה הוסדרה כן הנהגת הבורא, שיהיה מקום לטעות, כדי לתת שכר לבוחר לו דרך האמת והולך בדרך ישרה ומכיר ומבין האמת לאשורה וכל הרוצה לצאת מעולמו מניחין לו. ולכן מצינו כמה גדולים שבאו בסוד החכמה העליונה ויצאו מהעולם, כמו: **”יוחנן כהן גדול, שמש בכהנה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי”** (ברכות טז). וכן אלישע אחר וכיו"ב.

וכל אדם באיזה מדרגה שהוא, עלול הוא לנטות מדרך האמת אם לא יתאמץ בכל כחו לראות נכוחות, שאז גם הכרתו בחכמת הבריאה הטבעית, מביאתו לידי הכרת הבורא שברא כל אלה בחכמה נפלאה ולידי אמונה בהשגחתו הפרטית ובנפלאותיו וטובותיו שבכל עת. ואם מסור הוא ביד היצר ולא התחזק להביט אל נכון ביושר ואמת, אז יש מקום לאי אמונה אפי' לאלה שהגיעו למדרגה עליונה בהכרת הבריאה ושרשיה.

ולכן מובנים לנו טעויותיהם של דור המדבר, כי אף שהגיעו למדרגה גדולה בהכרת המציאות ע"י ההנהגה הנסית שהתמידה עליהם, מכל מקום כל שנתעוררה אצלם התמרמרות ונתעוררו כחות החומר, מיד נחלשה הכרתם ואמונתם ומצאו מקום לטעות ולסור מן הדרך הישרה ולפי גודל השגתם וחכמתם מצאו מקום לעקם הכרתם ולהבינה לא לפי קו היושר והאמת ואע"ג שהיו דור דעה, בכל זאת נטיית היצר עושה את שלה, כי אף האנשים היותר גדולים מוטלים עוד תחת טבע יצרם המטעה אותם ומטה את שכלם לפי דרכו.

למדים אנו מזה: כי כל אדם באיזו מדרגה שיהיה, צריך התחזקות גדולה כדי שיכיר את כל הדברים לפי אמיתתם ולהתאמצות מרובה ביראת ה' ותקון המדות, למען יראה נכוחה באמונת ה' ולא יטה ימין ושמאל, כי הרי אף דור

ט"ו בשבט

כדי שיתברכו פירות שבאילן

בט"ו בשבט מתפללים שיתברכו הפירות ובעיקר פרי עץ הדר

נבחר יום זה להתפלל עליו. משום כך אומר ה'בני יששכר' אמר התנא במסכת ראש השנה כי ראש ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילן, בלשון יחיד ולא ראש השנה לאילנות, בלשון רבים, לומר לך כי ביום זה מן הראוי להתפלל על האילן המיוחד המוזכר בתורה והמשופע במצות פרי עץ הדר.

ה'מגן אברהם' בסימן קט"ז כותב: כי נוהגים להרבות בט"ו בשבט במיני פירות של אילנות. כותב על כך בעל ה'אדני פז': 'ואני לא ראיתי ולא שמעתי ממנהג זה. ואפשר לומר טעם למנהג כי על ידי זה שמרבים בפירות יזכור שהוא ראש השנה לאילנות ויתפלל עליהם שיתברכו הפירות. כדאיתא במסכת ראש השנה: 'זמפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת? מפני שעצרת זמן

ב'מועד לכל חי' של רבי חיים פאלאג'י: מוזכר קשר מיוחד בין שבת זו, 'שבת שירה' ובין ט"ו בשבט שחל בה ומנהג לצדו. 'נוהגים שהמלמדים תנוקות של בית רבן מלמדים ביום זה את כל ט"ו ה'שירים' שבתהילים והם מזמרים אותם בשלחן אביהם בליל ט"ו בשבט שחל בשבת שירה'. ■

להתפלל עליהם. חכמי ישראל קבלו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג יפה, כשר ומהודר, שיזמן להם הקב"ה בעת שיצטרכו לו למצוה. מאחר וביום זה עולה השרף באילנות ופרי עץ הדר של כל אדם נבחר על פי זכותו, להתפלל עליהם.

פירות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן' (ראש השנה טז). משום הכי מרבין בפירות לזכור להתפלל עליהם, כשם שמעמידין אילנות בבתי הכנסת בשבועות להזכיר

רמז

"וַיִּקַּח שֵׁשׁ מְאוֹת רֶכֶב בַּחֹר"

על הקשר שבין "שש" "רכב" ו"בַּחֹר"

"שש" מאות "רכב" - מהתיבה 'רכב' שעולה במספר (מאתים עשרים ושתיים) נותר ממנה מנין "בַּחֹר" - כלומר: (מאתים ושש עשרה). ■

המהר"ם שיף מביא באחד ממכתביו את הפסוק "ויקח שש מאות רכב בַּחֹר" בצורת חידה שזהו פתרונה: "ויקח שש" כאשר נוטלים "שש", כלומר: מפחיתים

עלי הגיון

"וְטַעְמוֹ כְּצִפִּיחַת בְּדָבָשׁ"

ה'חפץ חיים' למד מכאן שאין כל טעם בהעדר מחשבה

והמשיך החפץ חיים, במתק לשונו ואמר: "הגמרא, למשל, היא מתוקה וערבה, אבל בהעדר מחשבה אין ללמוד כל טעם..." "וכך גם יהיה לעתיד לבוא, כשנזכה לביאת המשיח. מי שחיכה וציפה לבואו, יטעם את טעם המשיח כשיבוא, אבל מי שלא ציפה לבואו, לא ירגיש שום טעם כשיבוא". ■

חז"ל אומרים שכל אדם יכול היה לטעום במן טעם של כל מאכל שחפץ בו. הוא הרגיש בטעמו של כל דבר שחשב עליו בשעת האכילה. שאל החפץ חיים: מה קרה לטעם המן אצל מי שלא חשב כלל על טעם? איזה טעם היה למן אצל האדם הזה? והשיב מיניה וביה "כי אין טעם בהעדר מחשבה". "מן" אמר "הוא דבר רוחני וכל דבר רוחני אין לו מקום ללא מחשבה".

פרשת 'בשלח'

'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'

אע"פ שהכל מוכן ומסודר מראש, עדין ד' מתאוה לתפילתם של בני ישראל. כך בקריעת ים סוף וכך בפרנסה

במצוות וגם בילדים. ולאור ביאור זה יובנו דברי ה'כרם חמד' על הפסוק: "הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לְאמֹר כֹּה אָמַר ד' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלֹלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי כִּמְדָבָר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה" (ירמיה ב ב). ד' זוכר לעם ישראל את הליכתם במדבר: "אֲהַבְתָּ כְּלֹלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי כִּמְדָבָר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה" ואמונתם התמימה בד' בלא לשאול שאלות כיצד יסתדרו שם. אך למה הכונה "זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ"?

ומעתה יש לומר: כי החסד שעשו היה כשלקחו את היתומים מהמשפחות שראשיהן מתו במכת החושך ואת החסד הזה ד' זוכר לדורות!

"וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" (שמות יג יט).

אומרים חז"ל: **"כתיב: 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' וכתוב: 'וְאֵת עֲצָמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם'** (יהושע כד לב). אלא, כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו' (סוטה יג). ועל כך אומרים חז"ל: **"אין המצוה נקראת, אלא, על שם גומרה'** (תנחומא עקב). ובלשון אחרת אמרו חז"ל: **"המתחיל במצוה, אומרים לו גמור'** (ירושלמי פסחים י ה).

שואל ה'דבש השדה': מדוע נאמר:

הביא ד' את ישראל בסבוב. כלומר: לא מספיק לטבל, אלא צריכים גם להסב, כי ההסבה היא כנגד הביזה. ומכאן לעני שבִּישְׂרָאֵל שלא יאכל עד שיסב.

"וַחֲמָשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות יג יח).

בתרגום יונתן בן עוזיאל מובא: **"וכל חד עם חמשא טפלין סליקו בני ישראל מארעא דמצרים"** (שכל אחד עם חמשה ילדים עלו בני ישראל ממצרים).

בתרגום ירושלמי מובא: **"מזיינין בעובדא טבא סליקו בני ישראל פריקין מארעא דמצרים"** (שהיו מצוידים במצוות ומעשים טובים כשנשתחררו מארץ מצרים).

אומר ה'באר יוסף': מהיכן היו להם מצוות ומעשים טובים? הלא כתוב: **"וְאֵת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְעֲרֵיָהּ"** (יחזקאל טז ז). דהיינו: שלא היו בידם מצוות ומעשים טובים!.

מסביר ה'באר יוסף': שני הפירושים משתלבים היטב: ממצרים עלו רק אחד מחמשה, שהרי ארבע חמישיות מתו במכת החושך, אם כן על כל משפחה שנשארה שלמה, נשארו ארבע משפחות של יתומים אשר נלקחו ואומצו ע"י הנותרים, שהרי הילדים לא היו רשעים ולא מתו. נמצא שאלו שלקחו את היתומים עשו בכך מעשה חסד. ונמצא שהם עלו חמושים גם

הרה"ג שלמה דוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף" (שמות יג יח).

אומר המדרש: **'מכאן לעני שבִּישְׂרָאֵל שלא יאכל עד שיסב, שכך עשה להם ד', שנאמר: 'וַיִּסַּב אֱלֹקִים'."**

שואל ה'מי מגידו': מה הקשר בין: **"וַיִּסַּב אֱלֹקִים"** שמוכנו שד' עשה לעם ישראל סבוב דרך המדבר, לבין הסבתו של העני בארוחה?!

אומרת הגמרא (פסחים קטז): **'אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה: "עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא, מאי בעי למימר ליה?"** (מה צריך לומר עבד לאדונו שהוציא אותו לחרות וגם נתן לו כסף וזהב?) **אמר ליה: "בעי לאודוויי ולשבוחי".** אמר ליה: **"פטרתי מלומר, מה נשתנה"** (אמר לו: צריך להודות ולשבח. אמר לו: אם כן, פטרתי מלומר 'מה נשתנה').

ובעצם, למה שאלה זו צריכה להישאל?! הלא ברור לכל, שעבד צריך לשבח את אדונו על ששחרר אותו וגם העניק לו כסף וזהב?! אלא שרב נחמן התכוון לשאול אותו, כעין המובא ב'מה נשתנה', למה עושים טיבול ולמה מיסבים? **הטיבול** הוא זכר ליציאתנו מעבדות לחרות. **ההסבה** היא זכר לכסף ולזהב הרב שהיו לנו ביציאתנו ממצרים.

רצה רב נחמן לשאול אותו לגבי שתי ההטבות של האדון לעבדו: חרות והענקת כסף וזהב. ענה העבד שצריך להודות ולשבח, על כל טובה - שבח נפרד.

וזה מה שאומר המדרש: למה ד' עשה סבוב גדול עם בני ישראל? אלא שהיה צריך להביא את פרעה אל פי החרות לאחר שחיזק את לב פרעה וכל זה כדי שיהיה לעם ישראל את ביזת הים, לכן גם

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

'אומרים לו גמור'. מדוע לא נאמר בפשטות: **'המתחיל במצוה יגמור'**? כאשר הולך האדם לקיים מצוה, יצר הרע מתעורר למנוע בעדו. כאשר מצליח האדם להתגבר על היצר ומתחיל במצוה, יצר הרע מפיל עליו עצלות, כדי שלפחות לא יסיים את המצוה שכבר החל בה. לכן אומרים חז"ל: שאלו, שאין להם כרגע בעיה עם יצר הרע, שהם יחזקו את האדם ויאמרו למתחיל במצוה: **'גמור!'**.

ידוע המעשה: **'רבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל (היה הולך) לפדיון שבויין, פגע ביה בגינאי נהרא (הגיע לנהר ששמו גינאי) אמר ליה: "גינאי חלוק לי מימך ואעבור כך" אמר ליה: "אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה!" אמר ליה: "אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם!" חלק ליה. ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא, אמר ליה: "חלוק ליה נמי להאי, דבמצוה עסיק" חלק ליה. (היה אדם שהיה סוחר חיטים לפסח ואמר לו שיחלוק גם לו שבמצוה הוא עוסק) הוה ההוא טייעא דלווה בהדיהו, אמר ליה: "חלוק ליה נמי להאי, דלא לימא: 'כך עושים לבני לוי' " (היה גוי שהתלווה להם ואמר לנהר גינאי שיחלוק גם לו שלא יאמר: 'כך עושים לבני לוי'?! חלק ליה! (חולין ז).**

שלש פעמים בקע את הנהר יותר מאשר משה רבנו, שבקע את הים פעם אחת. וכי גדול הוא ממש רבנו?!

אומר רבי חיים, אחי המהר"ל, בספר 'החיים': הנס תלוי במקבל. כלומר: למי קרעו את הים! ולכן ודאי שהנהר יבקע בפני רבי פנחס בן יאיר.

אלא שמשה רבנו הצליח לקרוע את הים בעבור שש מאות אלף איש, שביניהם היו כאלו שמצד זכויותיהם לא היו ראויים שהים יבקע להם. כלומר: משה גדול מרבי פנחס בן יאיר פי שש מאות אלף!

בגמרא מסופר על חוני המעגל שבעת עצירת גשמים עג עוגה ועמד בתוכה (תענית כג.). מדוע עשה כן? הוא חשש שהדור לא ראוי שד' יוריד גשם, לכן נכנס לעגול ואמר לד': בעבורי תוריד גשם!

ויתרון נוסף היה לרבי פנחס בן יאיר, שהרי הלך למצות פדיון שבויים ובן הלוייה שלו הלך להכשר מצוה וגם לבן הלוייה הישמעאלי נזקפה זכות מדין

הכנסת אורחים, שלא יאמרו 'כך עושים לבן לוייה?' ואילו משה רבנו בא ללא מצוה! והרי להר סיני ניתן היה להגיע דרך ארץ פלשתים ולכן מהבחינה הזאת היה יותר קשה לקרוע את הים, שהרי עם ישראל נכנס ויצא מאותו צד.

אומרים חז"ל: קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סנהדרין כב.). מדוע?

מסביר הגה"צ ר' ראובן קרלנשטיין שליט"א בדרך צחות: הים נקרע לאחר שנחשון בן עמינדב קפץ למים. דבר לא אירע עד שגובה המים הגיע לאפן. במצב זה כשכבר קשתה הנשימה, אז נקרע הים!

כלומר: קריעת ים סוף היתה תלוייה בגובה האף שלו! ככל שנחשון היה גבוה יותר, כך היה נמשך הזמן עד שהים היה נקרע. ובדרך צחות יש לומר: כי כך הם פני הדברים גם בשדוך ככל שהאף גבוה יותר כך מתארך העניין.

"וישב הים לפנות בקר לאיתנו" (שמות יד כז).

אומרים חז"ל: **'לאיתנו - לתנאו'** כלומר: שחזר הים לתנאו הראשון, כפי שהותנה עמו במעשה בראשית ולכן היה חייב להבקע לפני בני ישראל.

ולמה אם כן, צעקו בני ישראל אל ד'? ועוד קשה: חז"ל אומרים: **'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'** (פסחים קיח.). ומדוע? וכי בעיה היא אצל ד' לקרוע את הים?!

מסביר הילקוט גרשוני: אע"פ שהכל מוכן ומסודר מראש, עדין ד' מתאוה לתפילתם של בני ישראל. וכך הענין עם פרנסה: למרות ש'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים' (ביצה טז.), אך עדין נדרשים לתפילה.

לכן אומרים חז"ל: **'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'** שגם בקריעת ים סוף היה הים חייב להבקע, כפי התנאי שהתנה עמו במעשה בראשית ובכל זאת בני ישראל התפללו וצעקו לד'.

"ויאמר פי יד על פס קה מלחמה לד' בעמלק" (יז טז)

אמרו חז"ל: **'כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, לא השם שלם ולא הכסא שלם. אבר זרעו של עמלק, השם שלם והכסא שלם'** (תנחומא פר' כי תצא יא). אמר ד': אם אצטרך לגאול אתכם רק עבורכם, איני יודע כמה זמן זה יקח? אך אם זה בשבילי, אגאל אתכם מיד. על זה נאמר: **'ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה'** ש'השם לא שלם' ו'למען שמו' הוא יביא את הגאולה.

לפיכך כתוב: **"עזי וזמרת קה ניהי לי לישועה"** (תהילים קיח יד). ("זמרת" מלשון: לזמור ולכרות את העץ). כלומר: ד' מכרית את אויביו. ולענינו - למה ד' כרת את שמו ועשה ממנו **"זמרת קה"** (חצי שם ד' ולא שם הוי"ה מלא)? **"ניהי לי לישועה"** כדי להביא לנו לבסוף את הישועה למען שמו. (ראשי בשמים)

מסופר על תלמידו של ה'חפץ חיים' רבי שלמה בלוך זצ"ל: שבביתו היו יושבים על ספסלים ולא על כסאות. והיה אומר: "על ספסל אחד שבו יש שתי רגלים יכולים לשבת כמה אנשים ואם כן למה צריך כל אחד ואחד כסא שבו ארבע רגלים?! ספסל אחד עם שתי רגלים מחזיק הרבה אנשים ואילו כסא אחד עם ארבע רגלים מחזיק רק אדם אחד. ובעונותינו הרבים גם הכסא של ד' לא שלם ומה פתאם שאנו נשב על כסא של ארבע רגלים".

"ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ד' לאמר היש ד' בקרבנו אם אין" (שמות יז ז).

חז"ל מסבירים את שאלת בני ישראל: **"היש ד' בקרבנו אם אין"** דהיינו: האם ד' יודע מה אנו חושבים בלבנו?

ומה קרה מיד? **"ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם"** (שמות יז ח). שואל ה'כרם חמד': במה הועיל עמלק להבנת השאלה: **"היש ד' בקרבנו אם אין?"**

במלחמה בעמלק כאשר הרים משה את ידו גבר ישראל. וכאשר הוריד גבר עמלק. ומדוע זה היה כך? **'האם ידיו של משה עושות מלחמה?'**

אלא אמרו חז"ל: **'בשעה שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם היו מתגברין ואם לאו היו נופלים'** (ר"ה כט.). כלומר: ד' יודע מה אתם חושבים! ■

גנזי המלך' מצינו שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

להתפלל על חברו שיחזור בתשובה?

מערכת 'חברותא'
מייוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם יכול אדם להתפלל עבור חברו שיחזור בתשובה, לאור הכלל 'שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (נדה טז:)?

תשובה: שנינו במסכת תענית: 'אבא חלקיה, בר בריה דחוני המעגל הוה (בן בנו, כלומר: נכדו, של חוני המעגל היה). וכי מצטרין עלמא למיטרא (וכאשר נצרך העולם למטר), הווי משדרי רבנן לגביה (היו שולחים אליו חכמים, שיבקשו ממנו להתפלל על כך) ובעי רחמי ואתי מיטרא (והיה מבקש רחמים והיה בא מטר) זימנא חדא, איצטריך עלמא למיטרא (פעם אחת הוצרך העולם למטר). שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה, למבעי רחמי דניתי מיטרא (שלחו החכמים אליו שני תלמידי חכמים, כדי שיבקשו ממנו שיתפלל שיבוא מטר) אמר לה לדביתהו (אמר אבא חלקיה לאשתו): ידענא דרבנן משום מיטרא קא אתו (יודע אני שהחכמים באו בגלל המטר, לבקש שאתפלל עליו). ניסק לאיגרא וניבעי רחמי (הבה נעלה לעליית הגג ונבקש רחמים על כך) לפני שהחכמים יאמרו לשם מה באו, אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא וייתי מיטרא (אולי יתרצה הקדוש ברוך הוא לתפילתנו ויביא מטר). ולא נחזיק טיבותא לנפשין (ולא נחזיק טובה לעצמנו בפרהסיא, שיאמרו כולם שמחמת תפילתנו ירד המטר, אלא רק אנחנו נדע את הדבר). סקו לאיגרא (עלו הוא ואשתו לעליית הגג). קם איהו בחדא זייתא ואיהי בחדא זייתא (עמד הוא, אבא חלקיה, בזוית אחת של החדר. ואשתו עמדה בזוית אחרת והתפללו). נענה הקדוש ברוך הוא לתפילתם של אבא חלקיה ואשתו ומיד התחילו להופיע ענני גשם קדים סלוק ענני מהך זייתא דביתהו (הקדימו ועלו ענני הגשם מאותה זוית שעמדה בה אשתו של אבא חלקיה. שהיא נענתה תחילה) כי נחית (כאשר ירד אבא חלקיה מעליית הגג) התמם ואמר להו לחכמים: "אמאי אתו רבנן" (לשם מה באו החכמים אלי)? אמרו ליה: "שדרי לן רבנן לגבי דמר, למיבעי רחמי אמיטרא" (שלחו אותנו החכמים אל כבודו, כדי שיבקש רחמים על המטר).

אמר להו: "ברוך המקום, שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה, אלא הוריד את המטר בלי תפילתי". (וכפי שהבאנו לעיל, שרצה אבא חלקיה להסתיר מהם את הדבר, שירד הגשם על ידי תפילתו) אמרו ליה: "ידענן דמיטרא מחמת מר הוא דאתא, (יודעים אנו, שהמטר ירד מחמת תפילתו של כבודו) ואין טעם לנסות להסתיר את הדבר. אלא, למרות שמטרתנו כבר הושגה, מכל מקום לימא לן מר הני מילי דתמיה לן: (יאמר ויבאר לנו כבודו דברים אלו, שאנו תמהים עליהם ובין השאר שאלוהו) מאי טעמא קדים סלוק ענני מהך זייתא דהוות קיימא דביתהו דמר, לעננא דידיה?" (מה הטעם שהקדימו העננים לעלות מאותה זוית שבה עמדה אשתך ורק אחר כך עלו מהזוית שבה אתה עמדת) אמר להם: "כי זכויותיה של אשתי מרובים מזכויותי. משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעני ומקרבא הנייתה (כי האשה נמצאת בבית. וכאשר בא עני רעב, נותנת היא לו פת ויכול הוא לאכול מיד ולשובע) ואילו אנא (אני), איני נמצא בבית ואיני יכול לתת פת מוכנה לאכילה, אלא יהיבנא זוזא (אני נותן לעני מעות שיקנה בהן פת) ולא מקרבא הנייתה (ואין הנאתו קרובה ומזומנת מיד), כי צריך הוא להתעכב בקניית הפת. אי נמי (ועוד סבה יש שזכויותיה מרובין מזכויותי), משום הנהו ביריוני דהוו בשיבבותן (אותם בורים ועמי הארץ שדרו בשכונתנו) והיו מצערים אותנו. אנא בעי רחמי דלימותו (אני בקשתי רחמים שימותו ולא יצערונו יותר) והיא, אשתי, בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא (והיא בקשה רחמים שיחזרו אותם בריונים בתשובה). ואהדרו" (תענית כג:). (ובאמת לבסוף חזרו בתשובה).

הגמרא במסכת ברכות: מביאה מעשה זה גבי רבי מאיר וברוריא אשתו. וכך הגמרא מספרת שם: 'הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריא דביתהו: "מאי דעתך? משום דכתיב: "יתמו חטאים", מי כתיב, חוטאים? "חטאים" כתיב! ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: "ורשעים עוד אינם" (תהילים קד לה). כיון ד"יתמו חטאים - ורשעים עוד אינם"! אלא, בעי רחמי

עלויהו דליהדרו בתשובה - "ורשעים עוד אינם". בעא רחמי עלויהו - והדרו בתשובה'. (ברכות י.) מעשה זה של רבי מאיר היה אחרי המעשה המוזכר כאן באבא חלקיה. וכתב 'הגבורת אריה': שצריך לומר שלא שמע רבי מאיר מעשה זה. כי אם כן, למה בקש עליהם שימותו? ועיין שם שתירץ בעוד אופנים.

והצל"ח שם מקשה: הרי הלשון 'בעי רחמי עלויהו' משמע שבקש עליהם רחמים ואיך סיים 'דלימתו'? ועוד, מהו הלשון במסכת ברכות 'כי היכי דלימתו'? ועוד וכי לא ידע שעדיף להתפלל שישובו בתשובה?

ותירץ: שראה באותם בריונים שרשעים גמורים הם וראה שהקב"ה נותן להם כל טוב בעולם הזה והבין מזה, שהם מאותם שנאמר בהם: "ומשלים לשנאיו אל פניו להאבידו" (דברים ז י.). ובקש שלא יתנהג עמהם הקב"ה כך, במדה זו, אלא ירחם עליהם להענישם ולפקוד עליהם עוונם בעולם הזה וממילא ימותו בעוונם. אבל אשתו מנעתו מכך ואמרה שיש לבקש עליהם רחמים שיחזרו בתשובה.

המהרש"א במסכת ברכות (י.) הקשה: היאך אפשר להתפלל על כך שאדם יחזור בתשובה, הרי 'הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים' שנתונה רק בידי האדם? ובשלמא על עצמו, יכול האדם לבקש שיעזרהו ה' שחזור בתשובה, כי ה'בא ליטרה - מסייעין אותו' (עבודה זרה נה.). אבל זהו רק במי ש'בא ליטרה' וכאן הרי מדובר בבני אדם שהיו רשעים באותה שעה! ועיין שם מה שכתב לישב.

וה'בן יהוידע' כתב: שבזה גופא נחלקו אבא חלקיה ואשתו. שאבא חלקיה סבר, שאין נכון לבקש מהקדוש ברוך הוא שיעשה אותם צדיקים, כי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. אבל אשתו סברה, 'גדולה אהבה שמקלקלת את השורה', כמו שאמר: 'רבי שמעון בן אלעזר אהבה מבטלת שורה' (סנהדרין קה:). והיות ונאמר בירשאל: "כי נצר ישראל ואהבהו" (הושע יא א), לכן נוכל להתפלל לקלקל השורה, היפך המדה שקבע הקדוש ברוך הוא בעולם. עיין שם.

ואילו ה'חזון איש' מבאר: שכאשר אדם מבקש מהקב"ה שיחזיר את חברו בתשובה, הרי בזה שהקב"ה נעתר לתפילתו נחשב הדבר 'בידי אדם', כי האדם המבקש, הוא הגורם הראשון לחזרה בתשובה. ■

מרפאת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 1982

בדיקה ויעוץ מקצועי ללא תשלום

כתר חרסין 570 ש"ח
שתל 1.490 ש"ח • תותבת 1.590 ש"ח
תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח

הנחות מפתיעות למשפחות ברוכות ילדים, לתלמידי ישיבות ובני תורה

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
052-8448443 • 03-5794757

למבורה ספרי תורה מהודרים

רחוב האדמו"ר 41 מקוצק בני ברק

שנכתבו ע"י סופרים מומחים ויראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף, והאר"י

מבצע מיוחד

כל הרוכש ספר תורה עד חג הפסח יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל)

כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי

052-8077722

עמותת "מקדשי שמך" משנכנס אדר מרבית בשמחה

נופש שבת פורים שכולו עונג ושמחה

בהשתתפות רבה של באר שבע

הרה"ג יהודה דרעי שליט"א
הרה"ג זמיר כהן שליט"א
את השבת ינעים גדול החזנים והפייטנים

במוצ"ש קריאת מגילה סעודת מלוה מלכה ומסיבת פורים עם הזמר שחקן **יוסי אזולאי** ומשמח לבבות

ביום ראשון סעודת פורים כיד המלך ברוב עם עם הזמר שחקן **יוסי אזולאי** בהופעה מלאה

הפתעה בהשתתפות משמח הלבבות
פעילות לילדים עם נתן הליצן ודוד החקיין

לפרטים והרשמה:
054-4740984 050-3676353

יעמדו על הברכה

ברכה והצלחה לאילן חי בן ג'לסינה ושותפיו	התורם בעילום שם שיזכה לשלום בית ופרנסה ברווח
דוד בן טינה שיזכה לעבוד בעירו	ברכה והצלחה למשפחתו של אלי בן מנטינה
זיווג הגון והצלחה למיכאל בן שרה	ברכה והצלחה לדוד בן סטורי אסתר
זיווג הגון ברכה והצלחה לאלברטו בן אלאונורה	לעילוי נשמת מבורך בן מיסה
רפואה שלמה למסעודה בת ליהוה	ברכה והצלחה לאנג'לו מרדכי בן לינה
בריאות איתנה ברכה והצלחה לאלאונורה בת אלויירה	

ק"מ ישמח משה

נופשים במלון שלום פלאדה - טבריה

שבת תורנית פרשת "בשלח"

מיום שישי עד מוצ"ש י"ד - ס"ז בשבט (2-3/2/07 למנינם)

עם הרבנים:
הרב אורי יצחק שליט"א
הרב שמעון כהן שליט"א

הגאון הגדול און"ק פורים

הכנס את הברכה לביתך חוג בית בביתך עם מיטב הרבנים במשאית המרתקים

- הרב שמעון כהן שליט"א
- הרב אורי יצחק שליט"א
- הרב שמואל בנבלי שליט"א
- הרב מרדכי איפרגן שליט"א
- האמחות כהן בהפרשת חלה

לפרטים: טל' רב קווי 03-6783030

לפרסום בגנזי המלך

03-6762226
050-6500666

הכונו למעמד הבא באצטדיון רמת גן!

כל הממלא הוראת קבע זו על סך \$28 זכאי לשני כרטיסים
חינם לאירוע הבא בנוסף לכל ההטבות המפורטות כאן

להרויח בגדול!

\$28

מכספי מעשר

**בתכנית
'כח כפילים'***

חינם!

טיול לאתרים בצפון

חינם!

סוף שבוע ששי שבת עם הרב אמנון יצחק

ותקבלו:

חינם!

קלטות וידאו, CD, טייפ, ספרים

חינם!

מנוי שנתי ל'גנזי המלך'

חינם!

מנוי שנתי לעתון 'ארבע כנפות'

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפילים" למשך שנה מינימום

תאריך

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____
 1. אני/ה'מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____
 רח' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בבית _____ פלאפון _____

קוד מסלוקה		סוג חשבון		מס' חשבון בבנק				
בנק	סניף							
				2	3	9	2	קוד מוסד

נותן/ים לכם בזה הוראה לחיוב חשבונות/נו הג'ל בסניפכם, בגין תרומתי ל"שופר" בסכומים ובמועדים שיומצאו לכם מידי פעם בפעם באמצעי מונטי, או רשימות ע"י "שופר" כמפורט מטה ב"פרטי ההרשאה".
 (2) ידוע לי/לנו כי: א. הוראה זו ניתנת לבטול ע"י הודעה ממני/מאתנו בכתב לבנק ול"שופר" שתכנס לתוקף, יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן ניתנת לביטול ע"י הוראת כל דין. ב. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד, שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב. ג. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל חיוב, לא יותר מתשעים ימים ממועד החיוב, אם אוכיח/נוכיח לבנק, כי החיוב אינו תואם את המועדים או הסכומים שנקבעו בכתב ההרשאה, אם נקבעו. (3) ידוע לי/נו כי הפרטים שצוינו בכתב ההרשאה ומילויים, הם נושאים שעלינו להסדיר את המוטב. (4) ידוע לי/נו כי סכומי החיוב ע"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לי/נו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בגין חיובים אלה. (5) הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב הרשאה זו, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצוען. (6) הבנק רשאי להוציאני/נו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זו, אם תהיה לי סבה סבירה לכך, ויודיע לי/נו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה. (7) נא לאשר ל"שופר" בספח המחובר לזה, קבלת הוראות אלו ממני/מאתנו.

פרטי ההרשאה:

1. סכום החיוב ומועדו, יקבעו מנת לעת ע"י "שופר" ע"י והתקרנות לקביעתם;
2. פרטי החיוב: [ממן במשבצת המתאימה]

לחייב בתאריך:

30 לחודש 20 לחודש

\$ 28 זכאות ליחיד

\$ 56 זכאות לזוג

"שופר" ארגון להפצת יהדות מתחייב בזאת שלא למשוך מעבר לסכומים המגיעים לו.

חתימת בעל/י החשבון

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" עליך לשלוח את הטופס ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק, טל: 03-6777779